

'כ"ט בנובמבר'

נקראה ע"ש ההצבעה הגורלית באו"ם ב-29 בנובמבר 1947 לגבי הקמתה של מדינה יהודית בא"י. שם הקוד במוסד לעליה ב' של הספינה 'כ"ט בנובמבר' היה 'החלוץ' (שם הספינה המקורי Maria Giovanni).

למפקד הספינה מונה מוקה לימון, שהגיע לקורסיקה כ-10 ימים קודם צאתה לדרך וחיכה, יחד עם שאר המלווים ואנשי הצוות, לתיקון מנועה של הספינה שעגנה במפרץ ג'ירולטה (הערה: 'החלוץ' הגיעה למפרץ ג'ירולטה לאחר ניסיון כושל להעלאת מעפילים מאזור אלג'יר באמצע אוקטובר 1947; הספינה הצליחה לאסוף רק 44 ילדים ובני נוער לפני שהמשטרה הצרפתית התערבה, עצרה את משפחות הילדים בחוף ואילצה את הספינה להמלט מהחוף; ב-22 בנובמבר עברה ספינת המעפילים 'הפורצים' דרך מפרץ ג'ירולטה, אספה את הילדים מ'החלוץ', והמשיכה בדרכה ארצה).

ב-14 בדצמבר קלטה ה'כ"ט בנובמבר' את 680 מעפיליה במפרץ ג'ירולטה שבקורסיקה מספינת המעפילים ששמה במוסד לעליה ב' היה 'הזיבלה' (שם מקורי Sette Fratelli) שהביאה אותם מחוף בנדול שבצרפת, ומיד החלה במסעה לארץ (הערה: בהפלגת מעפילים מאוחרת יותר, שאינה קשורה להפלגת מעפילי ה'כ"ט בנובמבר', נשאה 'הזיבלה' את השם 'לקוממיות' – ראה פרטי הפלגה זאת תחת שם זה).

ההפלגה לארץ ארכה כשבועיים, וב-23 בדצמבר ליד כרתים נתגלתה ע"י משחתת בריטית, אשר ליוותה אותה לחופי הארץ, בקרבת הארץ הצטרפו משחתות נוספות והיא נגררה לחיפה. המעפילים גורשו לקפריסין.

קו מקווקו: הפלגת 'הזיבלה', קו רציף: הפלגת ה'כ"ט בנובמבר'

מאחר ובהפלגת מעפילי ה'כ"ט בנובמבר' היו מעורבות שתי אניות – 'החלוץ' היא נושאת השם 'כ"ט בנובמבר' ו'הזיבלה' שהביאה את המעפילים מחוף צרפת אל 'החלוץ' בקורסיקה – מובאים להלן פרטי שתי האניות המעורבות.

פרטי 'החלוץ' והפלגתה תחת השם 'כ"ט בנובמבר'

מפרט טכני

שמות קודמים	Maria Giovanni
שם צופן	החלוץ
סוג כלי השייט	ספינת מפרשים מטיפוס Schooner עשויה עץ, בעלת שלושה תרנים, צבע אפור.
תפוסה	420 טון
הנעה	מפרשים ושני מנועי 300 כ"ס, דיזל מדגם Alva
מהירות	4-6 קשרים

רכש והכנה

החוכר	שלוחת המוסד לעלייה ב' בצרפת מדאנדריה (הגוץ).
מקום הרכישה	איטליה.
נמל ההכנה	לה-ספציה.
גילוי בריטי בשלב זה	לא ידוע.
צוות ההכנה	אנשי המקום ומלווים.
ארגון הספינה להעפלה	הוכנו דרגשי לינה למעפילים, הספינה צוידה בשתי סירות עץ, שתי סירות גומי ל- 30 איש, 14 טון דלק ל- 20 יום, מים ל- 24 יום, ומזון ל- 20 יום. להפלגה ארצה קיבלו בלב ים שמונה טון דלק נוספים, לאחר איסוף המעפילים מהספינה האחרת ('הזיבלה').

צוות ומלווים

מפקד הספינה	מוקה לימון – פלי"ם.
מלווים נוספים	נמרוד אשל, יעקב בצר – פלי"ם.
גדעונים	שלמה רוזן (הנסי).
מכשיר קשר	מקלט, משדר, דינמו, מכשיר רזרבי, מכשיר מדידה שקיבלו בלב ים. לא היה מכשיר אס.א.א.ס.
רב חובל	ספרדי בשם הינדה.
צוות	תשעה איטלקים.

העלאת מעפילים

מפרץ ג'ירולטה, קורסיקה.	נמל / אזור ההעלאה
ההעלאה נעשתה בהסתר בלב ים ללא ידיעת השלטונות.	יחס השלטונות
680	מספר מעפילים
רובם מהונגריה ורומניה, ויתרם מפולין, ארצות מרכז אירופה וכן אלג'יר ומרוקו : מפא"י – 200, מזרחי – 170, השומר הצעיר, דרום – 60, השאר בלתי מפלגתיים. בין המעפילים היו כ- 50 תינוקות וילדים עד גיל חמש, 80 ילדים עד גיל 13, משפחות מבוגרים בודדות, וכ- 200 צעירים.	מוצא ושיוך תנועתי
על פי דו"ח בריטי, הגיעו רוב המעפילים למחנה Arenasse הנמצא ב-Marsague, שבעה ק"מ ממרסיי. חלקם התאכסן בבתי מלון בעיר, כמו מלון Laiglon. מרכז רישום נוסף נמצא ב-Rue de Convalescents. מחנה ילדים היה ב-Chateau Sanderval ליד מחנה ארנס.	מחנה המעפילים
על פי דו"ח p.s.s. בריטי מ-10 בינואר 1948, יצאו המעפילים מהונגריה עוד ב-1944-5 לשוודיה באמצעות ויזות של ואלנברג. ב-20 ביולי 1947, הפליגו מסטוקהולם בספינה 'קסטלהולם' לצרפת, והמתינו בסביבת מרסיי ופריס עד סמוך לסוף נובמבר. יוצאי רומניה הגיעו דרך אוסטריה וגרמניה וחלקם עברו דרך המחנות Eschwage שבמרכז גרמניה, זלצבורג ולנדסברג. חלק עזב ברכבת את לנדסברג לדרום צרפת ב-1 בנובמבר 1947. הקבוצה הצפון אפריקאית יצאה לצרפת ביולי ואוגוסט. נשלחה רכבת גדולה שלקחה את המעפילים לנקודת ההעלאה בקרבת בנדול, מפרץ קטן בדרום צרפת ליד מרסיי.	דרך הגעה לאזור ההעלאה
כל המעפילים הועלו על הספינה 'זיבלה' בחוף בנדול, ב-13 בדצמבר 1947, באמצעות סירות גומי וכבל מהחוף לספינה. ההעלאה נמשכה כ-7 שעות עד אור הבוקר. 'הזיבלה' (מלווים: יהודה בן-צור – מפקד, אבנר גלעד, עמנואל קצב, אהרן מיכאלי – גדעוני) הביאה אותם לנקודת המפגש עם ה'כ"ט בנובמבר' במפרץ ג'ירולטה בקורסיקה בהפלגה שארכה כ-30 שעות, כולל 12 שעות חיפושים מפני שהקשר בין הספינות לא היה תקין. המעפילים הועלו בלב ים על 'כ"ט בנובמבר'.	ההעלאה
ראשי קבוצות ומדרכי התנועות שימשו בתפקידי ארגון והנהגה.	ארגון הספינה

ההפלגה

14 בדצמבר 1947.	תאריך ושעה
מדרום לקורסיקה ולסרדיניה, בין סיציליה, לכף בון, כרתים וחופי הארץ.	נתיב ההפלגה
הים סער והיה צורך להשתמש במפרשים שהיו ישנים וקרועים. משיקולי מזג אויר עברה הספינה את מיצרי בוניפציו ועקפה את סרדיניה במעבר מדרום לסיציליה, ובכך האריכו את הדרך. כשעברו את סרדיניה, הודיעו לבסיסים בצרפת ואיטליה כי הדלק אזל והמים לא יספיקו. בינתיים שכנה הסערה והספינה הצליחה להגביר מהירות ולהתקדם. במהלך ההפלגה התמוטטו הקונסטרוקציות שנבנו, והיה צורך בתיקונים. בקרבת חופי הארץ יצא מנוע אחד מכלל פעולה, וניתן היה להתקדם במהירות 1.5 קשר בלבד.	אירועים בדרך

עימות עם הבריטים

גילוי וליווי בריטי	ב- 23 בדצמבר, ממערב לאי כרתים, החלה ללוות את הספינה משחתת בריטית.
הכנות לעימות והוראות	עם הגילוי, התבקשו המעפילים לרדת אל מתחת לסיפון. ההוראות היו להתנגד, בצורה פסיבית בלבד, להעברה לארץ, אך בצורה קשה יותר להעברה למקום אחר, או לגירוש.
העימות ותוצאותיו	ב- 28 בדצמבר, בשעות הלילה, נתפסה הספינה על ידי ארבע משחתות. ב- 21:45 עלו על סיפונה מלחים בריטים. לפני כן הסכים צוות הספינה שיגררו אותה בגלל הקלקול במנוע. הבריטים ביקשו שהצוות יחתום כי הדבר נעשה מרצונו, אך הצוות סירב והספינה נכנסה בכוחות עצמה לנמל חיפה. בשעה 00:30, אור ליום 29 בדצמבר, נכנסה הספינה לנמל. על- פי דו"ח בריטי, רק קבוצה קטנה ניסתה להתנגד בשירה, וההתנגדות הייתה מתונה. 683 איש הועלו על אניית הגירוש 'אושן יגור' שהפליגה לקפריסין. בשעה 03:00, ב- 29 בדצמבר, הסתיימה ההעברה. 331 גברים, 212 נשים, 124 ילדים, גורשו לקפריסין. חמישה מעפילים חולים נשארו בארץ.

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ	בירכתי הספינה הוכן סליק למלווים. הירידה- דרך המדרגות שמתחת לתא ההגה. סליק לניירות ולכסף היה בחרטום, בקצה העליון, במחסן האוכל. ההוראות המוקדמות היו שמלווה אחד ימשיך ללקפריסין, ושניים אחרים עם הגדעוני ייכנסו לסליק. מוקה לימון, רב החובל הספרדי והגדעוני הנס נכנסו לסליק כשהחל העימות.
החילוץ	שבעת אנשי הצוות האיטלקי, נמרוד אשל ויעקב בצר המשיכו עם המעפילים לקפריסין. שני האיטלקים האחרים והמסתתרים בסליק נחלצו בכוחות עצמם ונשארו בארץ.

תוצאות

לאן הגיעו המעפילים	למחנות קפריסין
--------------------	----------------

פרטי 'הזיבלה' והפלגתה עם מעפילי ה'כ"ט בנובמבר'

מפרט טכני

שמות קודמים	זיבלה, Setti Frateli
שנת בנייה	1927 באיטליה. (על פי גרסת יהודה בן צור - 1944)
סוג כלי השייט	מפרשית בעלת שלושה תרנים עשויה עץ, אורכה 47 מ'. עומק במים 3.5 מ'.
תפוסה	350 טון
הנעה	מנוע איטלקי 'אנסלדו' 200 כ"ס, 375 סיבובים לדקה, שעבר שיפוץ כללי.
מהירות	8 קשרים

רכש והכנה

הרוכש	בן ירושלמי שהסתייע ברב החובל האיטלקי מריו קנדה ובמהנדס דמיני שעבדו בשירות המוסד באיטליה.
מקום הרכישה	נאפולי.
נתיב שייט לנמל ההכנה	הפליגה מנאפולי לאורך החוף לנמל לה- ספציה.
גילוי בריטי בשלב זה	לא ידוע. ב- 18 בנובמבר 1947 העבירה שגרירות בריטניה ברומא רשימה של 23 ספינות חשודות למשרד החוץ האיטלקי. 'לקוממיות' אינה מופיעה ברשימה.
צוות ההכנה	יהודה בן צור, עמנואל קצב, בסיוע צוות איטלקי מוויה רג'יו (Via Raggio) ונאפולי, וצוות המספנה.
ארגון הספינה להעפלה	הספינה הועלתה על מבדוק במסווה של ביצוע עבודות מבחוח, אך במחסן אחד גדול (22 מ' על 7 מ') הותקנו קונסטרוקציות ורשתות ברזל ועליהן 641 דרגשים בשש או שבע קומות, ומתקני שירותים. בחרטום נבנה מטבח וכן מרפאה. ההכנות נמשכו מתחילת נובמבר ועד אמצע דצמבר 1947. הובאו דלק ל- 12 ימי הפלגה, ו- 27 טון מים במכלים. עם תום ההפלגה נשארו 13 טון. דלק נוסף הובא בחביות לעשרים יום, ומזון לשבועיים.

צוות ומלואים

מפקד הספינה	יהודה בן צור – פלי"ם.
מלואים נוספים (*)	עימנואל קצב, אבנר גלעד –'סקנדי', יעקב בן ציון ('מלך') – פלי"ם.
גדעוני	אהרון מיכאלי.
מכשיר קשר	משרד בתוך מזוודה מתוצרת בית ומקלט רדיו, נבנה על ידי רענן רובינשטיין.
רב חובל	איטלקי. הפליג קודם עם 'ארבע חירויות' כרב מלחים.
צוות	קצין ראשון, שני מכונאים, ארבעה מלחים, טבח, רב מלחים. המכונאי הראשי עבד קודם ב'שבתאי לוז'ינסקי'. מלח אחד עבד קודם ב'מדינת היהודים'. כולם איטלקיים.

(*) לדברי יהודה בן צור :

'מלך' ומיכאלי עלו בצרפת עם המעפילים. לזרובסקי שבא מאיטליה, התחלף לבקשתו עם מיכאלי ולא הפליג.

העלאת מעפילים

נמל / אזור ההעלאה	חוף ליד בנדול מזרחית למרסיי – מפרץ קטן ומוגן מרוחות.
יחס השלטונות	המבצע נערך בחשאי ללא ידיעת השלטונות.
מספר מעפילים	600
מחנה המעפילים	מחנה פליטים ליד מרסיי בסמוך לאזור ההעמסה.
ההעלאה	צוות ההעלאה בצרפת בראשות דוד בן חורין ארגן את ההעלאה. דוד בן חורין הגיע לספינה שעגנה מחוץ למפרץ באמצעות סירת מנוע וניווט אותה עד לפתח המפרץ. הספינה השליכה עוגן, נמתח ממנה כבל לחוף, והמעפילים הועברו בעזרתו בסירות גומי מן החוף. ההעלאה נמשכה שש שבע שעות, בשעות הלילה עד עלות השחר. לפני תום ההעלאה הגיעה הוראה להעביר את המעפילים בלב ים לספינה 'כ"ט בנובמבר', משום שהיא זוהתה על ידי הבריטים ולא יכולה הייתה להגיע לצרפת.

ההפלגה

תאריך ושעה	14 בדצמבר 1947, עם שחר.
נתיב ההפלגה	מבנדול למפרץ ג'רולטה בקורסיקה.
אירועים בדרך	ההפלגה נמשכה כ- 30 שעות, וההעברה ל'כ"ט בנובמבר' בוצעה כמתוכנן. לאחר מכן, חזרה הספינה לצרפת, אולם המנוע התקלקל והספינה נעצרה בידי הצי הצרפתי. הצוות נעצר לעשרה ימים ושחרר בערבות לאחר השתדלויות. לאחר תיקון המנוע הספינה הועברה למפרץ בנדול.

שונות

בהפלגת מעפילים מאוחרת יותר (פברואר 1948), שאינה קשורה להפלגת מעפילי הכ"ט בנובמבר, נשאה 'הזיבלה' את השם 'לקוממיות' – ראה פרטי הפלגה זאת תחת שם זה.